

feloszlatoit horvát egyesületek működésének engedélyezésén kívül a kormány a Magyar Párt és a német Kulturbund feloszlását is vissza-

vonja, miután megállapítható lesz, hogy a betiltás törvényellenes volt.

## A miniszterelnök munkaprogramot készít.

Budapest, augusztus 4. Bethlen István grófnak szabadsága alatt ki kell dolgoznia a Ház őszi munkaprogramját. Már ma is bizonyosra vehető, hogy az utolsó ülésen elfogadott napirenden nem változtatnak és folytatják a földrosi törvényjavaslat tárgyalását, amelynek az általános vitája már befejeződött. A további munkaterv összeállításával augusztus végére készülni a kormányelnök és akkor ismerteti meg pártjával. Augusztusban semmi változtatásra nem készül a miniszterelnök.

Foglalkoztatja a politikusokat a rokkantügy megoldása is, amit a kormány halaszthatatlan erkölcsi kötelességének tartanak. Ebben a tárgy-

ban a kormánypárt bizottságot küldött ki, amelynek Oberhammer Antal az elnöke. A pártvezetőség felkérésére Vass József népjóléti miniszter részletesen tájékoztatni fogja Oberhammerit a most készülő rokkantügyi törvényjavaslatról, amelyet a Ház az őszi folyamán a legelőbbre törvényerőre emel.

Augusztus 30-ára, szombatra fogja összehívni Almásy László alelnök értekezletre a nyaraló kormánypárti honatyaikat. A nyárvégi találkozáson Héjji Imre napirend előtti felszólalásra készül, még pedig a numerus claususnak a kormánytanácsosi és kormányfőtanácsosi kinevezéskor való megvalósítása ügyében.

## Gratz Gusztáv a nemzetiségi kérdésről.

Budapest, augusztus 4. A Magyarországi Német Közművelődési Egyesület vasárnap délután négy órakor tartotta újraalakuló közgyűlését a Várszínházban. Az alakuló közgyűlésen a vidéki németajku közönség tömegesen vett részt. Bleyer Jakab indítványára az egyesület elnökévé dr. Gratz Gusztávot választották meg, aki hosszabb beszédet mondott, többek közt a következőket adta elő:

— Az új egyesületnek — mondotta — feladata támogatni és ápolni egyfelől a magyarországi németek nyelvi és kulturális törekvéseit, másfelől azokat a nem pusztán véletlenségen alapuló, de valósággal szívbéli kapcsolatokat, amelyek hazánkban a magyarság és a németiség között mindig fennálltak. Nem akar új ellentéteket vinni az összes erők összefogására ma különösen ráutalt népünkbe, hanem ellenkezőleg, meg akarja akadályozni, hogy ily ellentét mesterségesen meg-

konstruálható legyen.

— Korunk a nemzeti eszme uralma alatt áll és saját faj és haza iránti szeretet az emberiség ideális törekvéseinek egyik legszebbike. De ezt a szeretetet nem kell és nem szabad más fajok elleni gyűlölettel akár összevetészen, akár azonosítani. Ha ezt szem előtt tartjuk, akkor a nyelvi kisebbségeknek sokat vitatott problémája igenis megoldható.

A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után a tisztikart választották meg. Elnökkhelyettesé Bleyer Jakab volt minisztert, Bónitz Ferenc miniszteri tanácsost, Dengl János egyetemi tanárt, igazgatóvá Wild József nemzetgyűlési képviselőt választották meg. A tisztikarban helyet foglal még Fröhlich Mátyás, Gschwindt Ernő, Kühne Lóránt, Marschall Ferenc, Neuberger Ferenc, Pintér László nemzetgyűlési képviselők, Herczeg Ferenc stb.

## A város egyelőre nem tér át az aranykoronás földbérrendszerre.

Szeged, augusztus 4. (Saját tudósítónktól.) Nemrégben beszámoltunk arról, hogy a város számvevősege most már megkezdte a jövő évi aranykoronás költségvetés összeállítását, mert még mindig bizonytalan, hogy a kormány mikor adja ki a városi költségvetésekre vonatkozó rendeletét. A számvevő ugyanis néhány hét előtt személyesen érdeklődött ebben az ügyben a pénzügyminisztérium illetékes osztályánál és ott megtudta, hogy a rendelet kiadásának idejét még mindig nem állapították meg. Mivel a költségvetés előkészítése a számvevő-

ség munkaprogramja szerint most esedékes, a számvevő hazaérkezése után elrendelte a munka megkezdését. A számvevőség hozzá is fogott a költségvetés összeállításához. Ugy a kiadási, mint a bevételi tételeket aranykoronában írják elő, még pedig úgy, hogy a jelenlegi papirkorona-értéket átszámítják aranykorona-értékre. A számvevőség munkáját lényegesen megnehezíti az, hogy a bevételi rovat legfontosabb és legnagyobb tétele, a földbérjövdelem buzaértékben folyik be a város pénztárába. A buzaaváluta és az aranyaváluta között pedig

állandó és jelentékeny ingadozás mutatkozik, tehát az aranykoronás költségvetés megbízhatóságát lényegesen zavarja az aranykoronában előírt, de buzaértékben befolyó földbérjövdelem.

Scultély Sándor főszámvevő éppen ezért javaslatot terjesztett a tanács elé és abban azt javasolja, hogy a város a földbérnél is térjen át a jelenleg alkalmazott buzaaválutás bérrendszerre az aranykoronás földbérrendszerre. Javaslatát azzal támogatja, hogy a város lassankint úgy is minden vonalon áttér az aranykoronás rendszerre és a változott értékviszonyok között nincs semmi értelme annak, hogy a földbérnél továbbra is megmaradjon a buzaaváluta. Ha momentán kedvezőbbnek is látszik a városra nézve a buzaaválutás földbérrendszer, az értékviszonyok rövid időn belül várható kiegyenlítődése esetén viszont az aranykoronásrendszer lesz kedvezőbb, mert joggal lehet attól is tartani, hogy a buza ára hamarosan visszaesik ismét az aranyparitás alá, ahonnan mesterséges spekulációval hajtották fel.

A tanács hétfői ülésén foglalkozott a főszámvevő előterjesztésével, amelynek Bokor Pál helyettes polgármester volt az előadója, aki az előterjesztés ismeretése után elmondotta, hogy véleménye szerint az aranykoronásrendszer bevezetése zavaró és bizalmatlanságot keltene a földbérlok körében. Hivatkozott az alsóközponti háztelkárverésen észlelt tünetekre. Szerinte az árverés félsikerének egyik oka éppen az, hogy aranykoronában történt a licitálás. A tanyaiak még nem ismerik ezt az új számfási módot és ezért bizalmatlankodnak. A polgármester-helyettes tehát a főszámvevő javaslatát egyelőre mellőzendőnek tartja.

Rövid vita indult meg ezután a kérdés fölött. A javaslat mellett a tanács egyik tagja sem foglalt határozottan állást, a többség azonban érezte, hogy gondoskodni kell valahogy az aranykoronás földbérre való átmenet biztosításáról. A tanács végül is Taschler Endre főjegyző javaslatát fogadta el, amely szerint az új földárverésnél a bérlokkel kötendő szerződésekbe egy új pontot iktatnak be és így biztosítják a városnak azt a jogát, hogy a bérleti idő első öt esztendőjének lejártá után a bérösszeget aranyértékre számíthassa át — ha jónak látja. Az árveréseken tehát továbbra is a buzaaválutásrendszeri alkalmazzák.

**Harisnyák, rövidárak** szolid, olcsó napi árban  
**Sonkovics-nál** Szeged, Feketesas-  
utca 17. szám. 583

## Régi szegedi színházak.

Irta: dr. Czimer Károly.

(Második közlemény.)

A jövevény, előkelő idegenek szállították Szegedre első clavichordium-okat vagyis klavér-okat és velük a klavermajsterokat. Az ő építészük hozták be a finom és kecses francia barokk-modort és velejáró hatásvadászó szobrokat templomainkba. Mária Terézia kora után gazdag német kereskedők néhány művészi értékű családi palotát emeltek gót izlésben, amiket napjainkban a modern stílus kedvéért brutális módon megfosztottak harmonikus csúcshívó ékítményeiktől és e barbár művészeti vandalizmustól még érintetlen remek csúcshívó házat, a régi szegedi patriciusok közé tartozott Mayer-család otthonát, az ugynevezett Fekete-házat meg kellene menteni.

Már akkor Szegeden — mi tagadás benne — a Csongrádvármegyét szolgáló és a városnál is hivatalos volt nemes urak családjaiban is belopózkodott a német és francia szó, divat és szokás; eljárógattak a színlelőadásokra, amiket német színészek mutattak be, ott, ahol lehetett, hol a városháza korcsmájában, hol a vendéglőkben, ahol az egyszerű, kezdetleges, színpadot felállították.

Még akkor ritkák a jelmezek és színházi díszletek és a színészek saját ruhájukban játszottak Julius Caesárt és Kleopátrát is. Néha fekete tábla függött a színpadon, krétával felírva: „Itt most erdő van!” Jelmezt, színpadi díszleteket még nem követeltek tőlük, amelyekről a nézőknek sem volt akkor fogalmuk.

Csak azután, hogy a francia királyok az udvari színházakban a művészi és drága jelmezeket, díszleteket és színpadi gépezetet alkalmazásba vették, jó sokára a műpártoló magyar főurak, idősebb báró Wesselényi Miklós, a tatai és a kis-

mártoni Eszterházyak, Károlyiak látták el az első magyar színtársulatokat jelmezekkel, díszletekkel és ruhákkal. A magyar vándorszínészek a szufitákat, kortinákat és a festett világot társzekereken szállították a sáros országutakon és ázva, fázva vándoroltak városról városra és magyarosították a németet, oláhot és rácot.

Az első szegedi városházában levő korcsma is sokszor volt színészeknek bérbe adva (ennek bérösszege valamelyes jövedelmet hozott a városnak), de abban csupán a német muza ütötte föl a színpadot és magyar színészek még nem játszottak benne.

Ilyen körülmények között első szegedi magyar színházul a piaristák iskolai színházát kell tekintenünk, amit 1721. évben a gimnáziumban állítottak fel és a kor szokása szerint az iskolai színjátékok tanintézetükben meghonosították.

Nem akarok itten arra hosszasan kitérni, hogy akkor az iskolai színjátékok a nevelés egyik fontos tényezőjének tekintették, hanem csupán arra mutatok rá, hogy a magyar nemzeti színház és színészet az iskolai színlelőadások hatása alatt fejlődött ki és hogy az első magyar színészek kivétel nélkül a legjobb színjátszó diákok közül kerültek ki, minél fogva első magyar színházakul az iskolai színházak tekintendők.

A város tanácsa ebben is támogatta a kegyes atyákat és az iskolai színjátékok rendezésére évről-évre költséget folyósítottak, dacára, hogy a császári kamara 1723-ban a tanácsot megintette, hogy ne nagyon osztogassa a város jövedelmét a páter Piaristák komédiáira, mert az ilyen bü adakozások terhesek a város kasszájára, ha csak a maga zsebéből refundálni nem akarja.

Eleinte az iskolai drámákat a tantermekben adták elő, utóbb azonban 1835-ben Demény László tanár fáradozására a tanács a gimnáziumnak külön színházat építtetett deszkából. Ez a színi-pajta a régi Piarista, vagyis a mai Révay-utca vonalá-

ban, a gimnázium melletti telken feküdt, az akkori piarista-rendház rozoga épülete mellett, amit Hatrongyos gunynéval díszítettek fel.

E szegedi iskolai színház felavatása 1835. évi augusztus 1-én, a tanév végén történt. A megnyitást Demény László latin beszéde vezette be, amelyben a színház építésének nehézségeit ismertette, majd háláját tolmácsolta a tanács áldozatkészségeért és a diákok által előadott komédia fejezte be az ünnepélyt, de a bemutatott iskolai dráma címét és a szereplő diákok nevét nem jegyezték fel a rendház annalesében.

Ez a szegedi iskolai színház 15 év múlva pusztulásnak indult. A nagyon nehezen élő piaristák a deszka-épület elkorhadó tetőjét nem bírták javíttatni. A gimnázium anyakönyve szerint az 1749—50-ik tanévben „a házi színház összeomlásának veszélye miatt” nem tartottak iskolai dráma-előadást, hanem csak a tanteremben akadémiát (vitatkozást) rendeztek.

Utóbb a rozoga színházat a gazdag polgárok adakozásából mégis csak kijavították és az 1800-as időkig majdnem minden tanévben játszottak benne. A szegedi szóhagyomány szerint Dugonics András is gimnázista korában ott ügyeskedett a színpadon „jádzó” szegedi diákok közt.

Tehát 1792-ig — a pesti első magyar színtársulat megalakulásáig — Szegeden csak a gimnázium színházában játszottak magyarul, ott is csak a diákok és nyoma sincs annak, hogy akár az első, ősi városháza korcsmai-theátrumában, akár a piaristák színházában magyar színészek játszottak volna.

Ellenben a városháza korcsmai színpadán a germánizáló Mária Terézia és főképen II. József császár idejében sok német színtársulat fordult meg, mert II. József a német szót leginkább terjesztő színészekkel ugyancsak elárasztotta az országot és bőségesen segítette őket.

(Folytatjuk.)